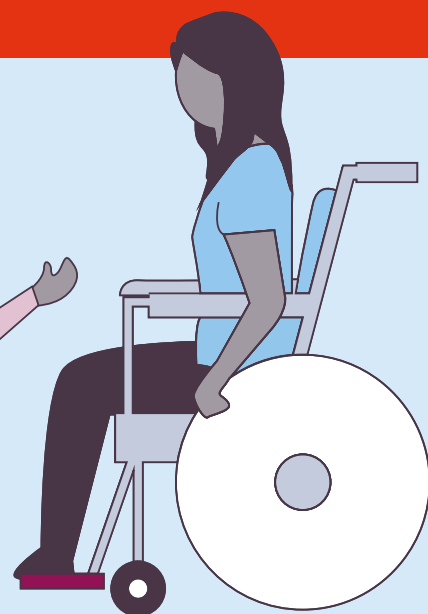
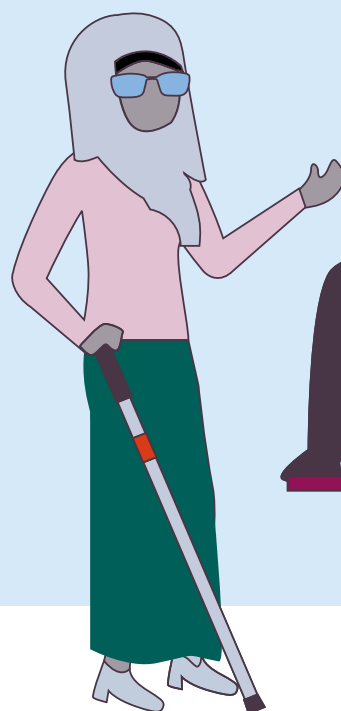
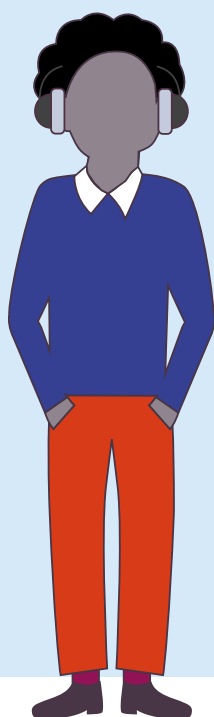
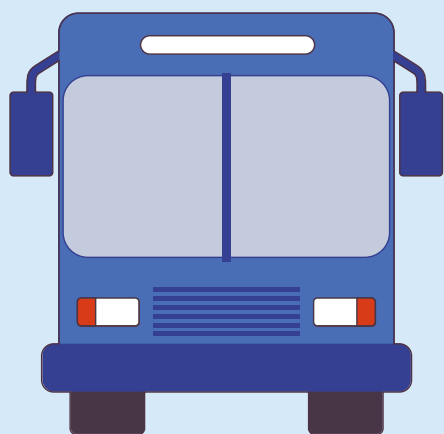

Hoe gaat het met het VN-verdrag handicap?

Rapport 2023:
Reizen in het dagelijks leven met
het openbaar vervoer

College voor
de Rechten
van de Mens

In juli 2016 heeft de regering van Nederland het VN-verdrag handicap goedgekeurd.

In het verdrag staat wat de regering moet doen om te zorgen dat iedereen mee kan doen.

Zodat mensen met een beperking kunnen leven net als ieder ander.

De regering maakt hier afspraken over.

Bijvoorbeeld met gemeenten en bedrijven.

Het College voor de Rechten van de Mens kijkt of iedereen zich aan de afspraken houdt.

Rapport

Het College maakt ieder jaar een rapport.

Hierin staat hoe het met de afspraken gaat.

Mensen met een beperking werken mee aan het rapport.

Dit rapport gaat over reizen in het dagelijks leven met het openbaar vervoer.

En over het reizen met vervoer voor mensen die niet zelfstandig gebruik kunnen maken van eigen vervoer of openbaar vervoer.

‘Gaan en staan’ voor iedereen

Mensen met een beperking moeten kunnen leven als anderen.
Zij moeten zelf van de ene naar de andere plek kunnen komen.
Bijvoorbeeld naar het ziekenhuis en naar werk.

Naar school, sport en naar vrienden.

Zoveel mogelijk zonder hulp van anderen.

Op tijden en plaatsen die zij zelf willen.

En voor een betaalbare prijs.

Dit heet het recht op persoonlijke mobiliteit.

Openbaar vervoer voor iedereen

Bij het recht op persoonlijke mobiliteit hoort een toegankelijk openbaar vervoer (OV).

Iedereen moet met de trein, tram, bus of metro kunnen reizen.

Dus ook mensen met een beperking.

Mensen met een beperking mogen niet worden buitengesloten of anders worden behandeld.

Zij krijgen hulp als zij dat nodig hebben.

Bijvoorbeeld met een reisassistent of een OV-begeleiderskaart.

Deze hulp is gratis.

Aanvullend openbaar vervoer als dat nodig is

Het openbaar vervoer is niet voor iedereen helemaal passend. Daarom kunnen sommige mensen ook reizen met Valys-vervoer of Wmo-vervoer.

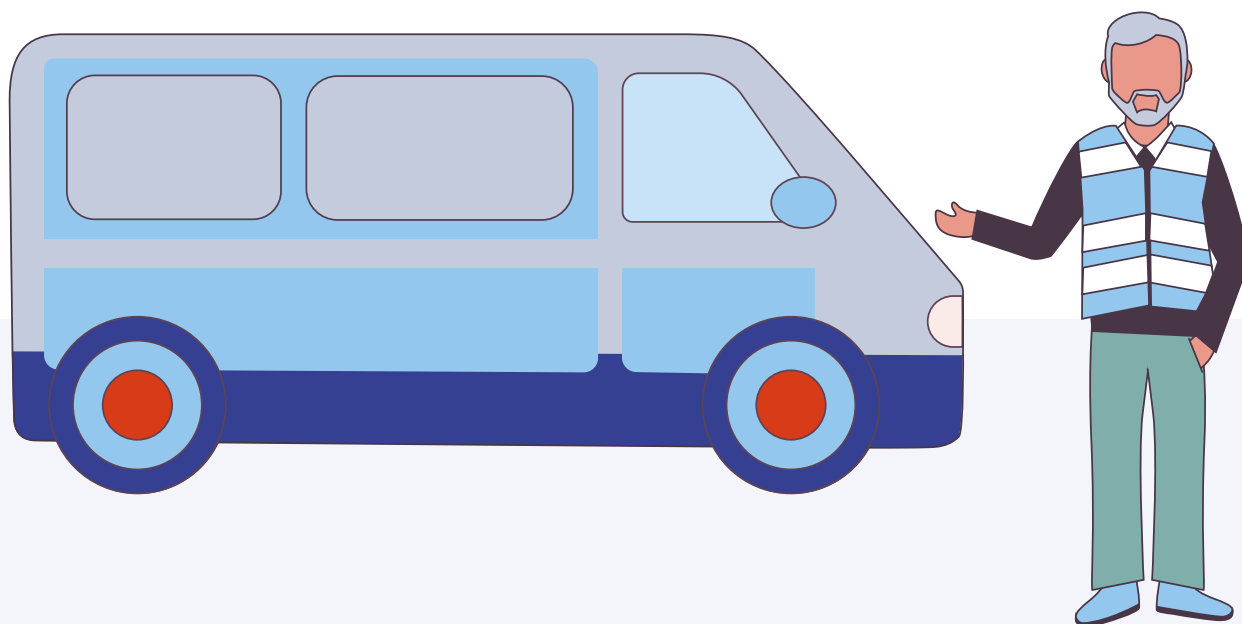
Het Valys-vervoer is voor mensen die sociale of ontspannende uitstapjes willen maken.

Dit zijn reizen van meer dan vijf ov-zones of 25 kilometer.

Kortere reizen worden gedaan met het Wmo-vervoer.

Valys-vervoer en Wmo-vervoer is er voor mensen die niet zelfstandig gebruik kunnen maken van eigen vervoer of openbaar vervoer.

Soms wordt het 'doelgroepenvervoer' genoemd.

Taken van de overheid

Reizen in het dagelijks leven is nog niet voor iedereen gewoon. Dit moet de overheid daarom doen:

- De algemene toegankelijkheid verbeteren.
Zodat mensen met en zonder beperking makkelijker kunnen reizen met het OV.
Bijvoorbeeld zorgen dat er genoeg wc's zijn in treinen.
- Speciale maatregelen nemen voor mensen met een beperking.
Bijvoorbeeld plaatsen maken in bussen en treinen voor een rolstoel.
En zorgen dat informatie over vertrektijden te vinden is voor mensen die slecht zien of horen.
- Redelijke aanpassingen doen.
Soms heeft iemand met een beperking extra ondersteuning nodig om te reizen.
Die extra ondersteuning kan iemand aanvragen.
Vervoerders zijn verplicht om de ondersteuning te geven als dat redelijk is.
Dat betekent dat de aanpassing nodig is.
En dat de aanpassing veilig kan worden gedaan en niet te moeilijk of te kostbaar is.
Een redelijke aanpassing kan reisassistentie zijn.
Bijvoorbeeld om te helpen met overstappen op een station.

Zorgen voor toegankelijk OV is een plicht voor de overheid.
Ook het nemen van speciale maatregelen is verplicht.
De redelijke aanpassingen worden pas gedaan als iemand er om vraagt.
Goed toegankelijk OV zorgt ervoor dat er minder redelijke aanpassingen nodig zijn.

Nieuw openbaar vervoer

Nieuwe stations en haltes moeten door iedereen gebruikt kunnen worden.

Nieuwe treinen, bussen en trams ook.

Bouwen voor iedereen noemen we bouwen volgens 'universeel ontwerp'.

Universeel ontwerp is alleen mogelijk als mensen met een beperking meepraten en meedenken.

Verder moet de overheid zorgen dat mensen die werken bij het OV weten hoe het is om te reizen met een beperking.

Dit bedoelen we met toegankelijkheid

Geen drempels en obstakels

Stations, perrons, haltes en vervoermiddelen moeten voor iedereen bereikbaar zijn.

Er mogen geen obstakels of drempels zijn.

Mensen in een rolstoel moeten bijvoorbeeld in een bus kunnen.

Dit noemen we fysieke toegankelijkheid.

Informatie is te vinden en begrijpelijk

Iedereen moet informatie over het OV kunnen begrijpen.

De informatie moet kloppen en makkelijk te vinden zijn.

Bijvoorbeeld informatie over hulp bij het reizen.

En informatie over de reis tijdens de rit.

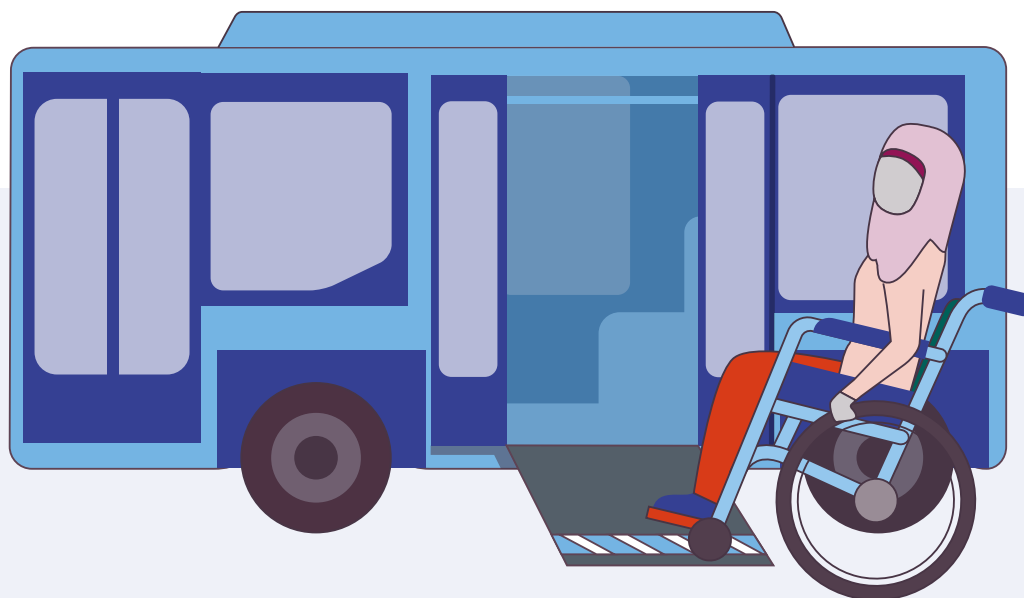
De informatie moet op een passende manier worden aangeboden.

Bijvoorbeeld door pictogrammen, grote letters of braille.

Maar ook in begrijpelijke taal, gebarentaal en geluid.

En in duidelijke en toegankelijke websites en apps.

Dit noemen we communicatieve toegankelijkheid.

Iedereen goed behandelen

Mensen met een beperking mogen niet anders worden behandeld.
Of worden buitengesloten.

Toch gebeurt dit nog vaak in het OV.

De overheid moet zorgen dat dit niet gebeurt.

Dat kan door de kennis bij vervoerders te vergroten.

Zodat alle medewerkers bij het OV de afspraken kennen.

En mensen met een beperking behandelen als ieder ander.

Dit noemen we sociale toegankelijkheid.

Dagelijks reizen is betaalbaar

Mensen moeten hun vervoer kunnen betalen.

Dit is extra belangrijk als er niet veel vervoer beschikbaar is.

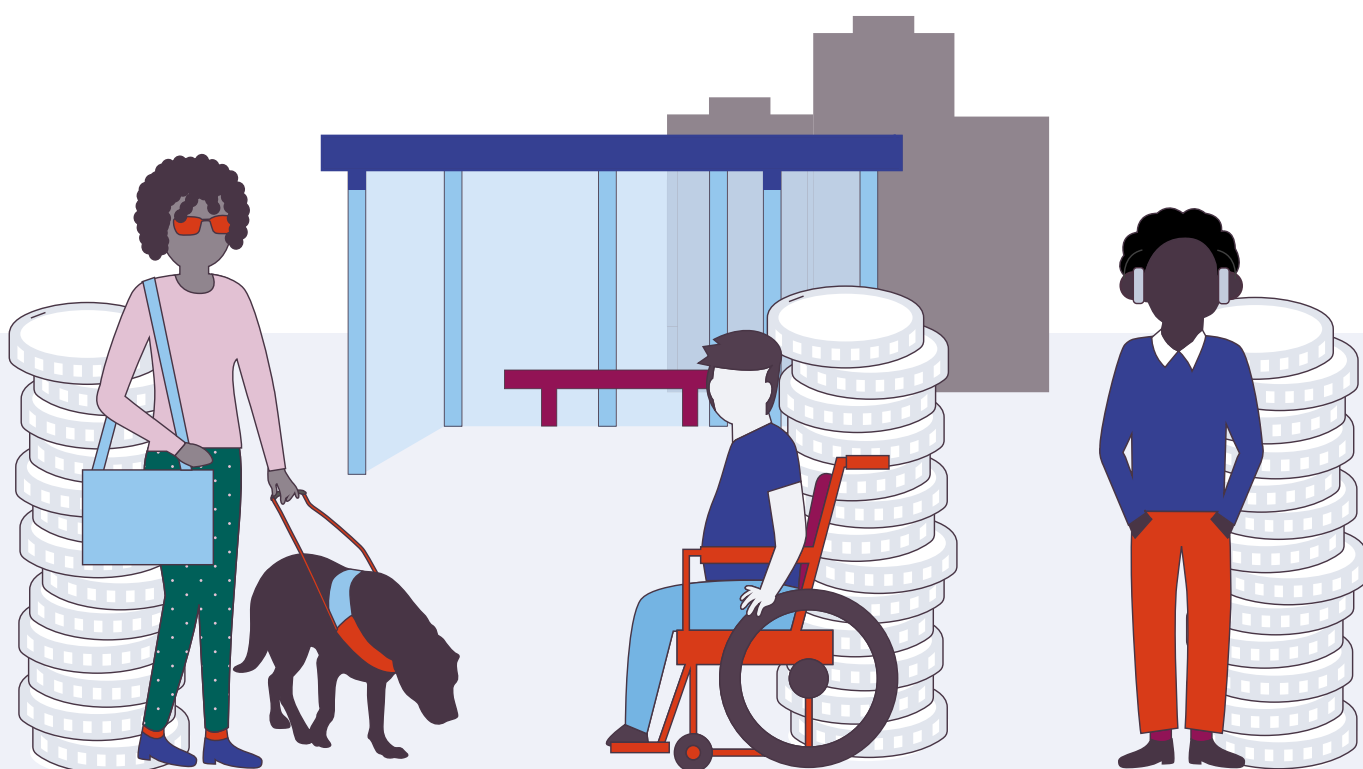
Zoals buiten grote steden.

Of wanneer zij hulpmiddelen gebruiken.

Zoals een rolstoel of geleidehond.

Mensen met een beperking hoeven niet meer te betalen voor reizen dan anderen.

Dit noemen we financiële toegankelijkheid.

Reizen in het dagelijks leven met het openbaar vervoer: zo is het nu

Fysieke toegankelijkheid

Van en naar het OV

Mensen met een beperking geven aan dat zij niet goed bij het OV kunnen komen.

Wegen naar bushaltes en stations zijn ontoegankelijk.

Er zijn bijvoorbeeld geen oversteekplaatsen.

Ook kunnen zij niet altijd van een treinstation naar een bushalte komen.

Omdat die gebieden niet goed op elkaar aansluiten.

Op het station en bij de halte

Er zijn nog veel bushaltes ontoegankelijk.

Mensen met een rolstoel kunnen niet zelf in en uit de bus komen.

Er zijn grote verschillen tussen toegankelijke tramhaltes.

En er zijn steeds meer treinperrons verzakt.

Daarom kunnen reizigers met een beperking niet meer zelf in en uit een trein stappen.

Liften zijn nodig om naar een station, perron of halte te komen.

Liften zijn vaak stuk.

En het duurt lang voordat liften gemaakt zijn.

Mensen met een beperking kunnen hun reis dan niet beginnen of eindigen.

Zij moeten omwegen maken en zijn langer onderweg.

Als mensen niet zelf in een trein kunnen komen, kunnen zij daar hulp bij krijgen.

Dit heet reisassistentie.

Nog niet alle vervoerders bieden reisassistentie aan.

Reisassistentie wordt soms op het laatste moment afgezegd.

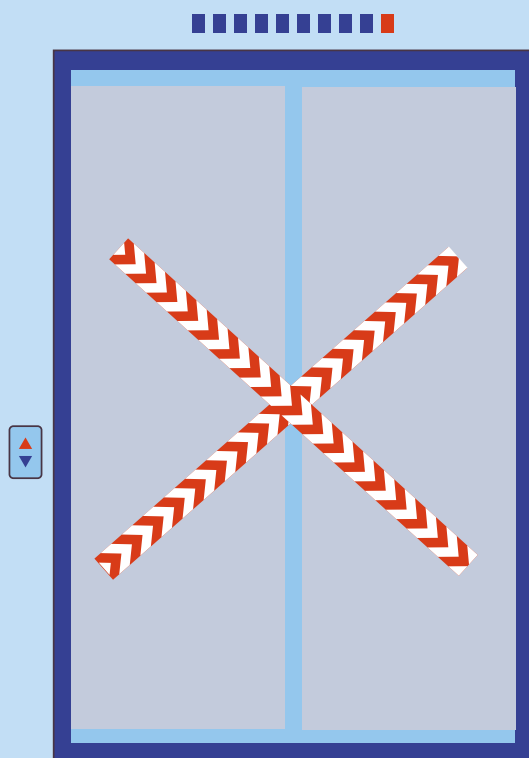
Of staat niet op tijd klaar op het perron.

Het regelen van reisassistentie is lastig.

Mensen kunnen ook iemand meenemen als begeleider.

Daarvoor krijgen zij een OV-Begeleiderskaart.

De begeleider reist dan gratis mee.

Voertuigen

Treinen, bussen en trams moeten allemaal toegankelijk zijn. Zodat iedereen zonder specifieke maatregelen zoals reisassistentie zelfstandig kan reizen.

Zo ver is het nog niet.

Oudere intercitytreinen van de Nederlandse Spoorwegen hebben nog geen gelijkvloerse instap.

In- en uitstappen met een rolstoel of rollator kan niet bij alle ingangen van voertuigen.

Op de deur waar dat wel kan staat een symbool.

Mensen met een beperking vinden het lastig om de juiste ingang te vinden.

En om op tijd bij die ingang te zijn.

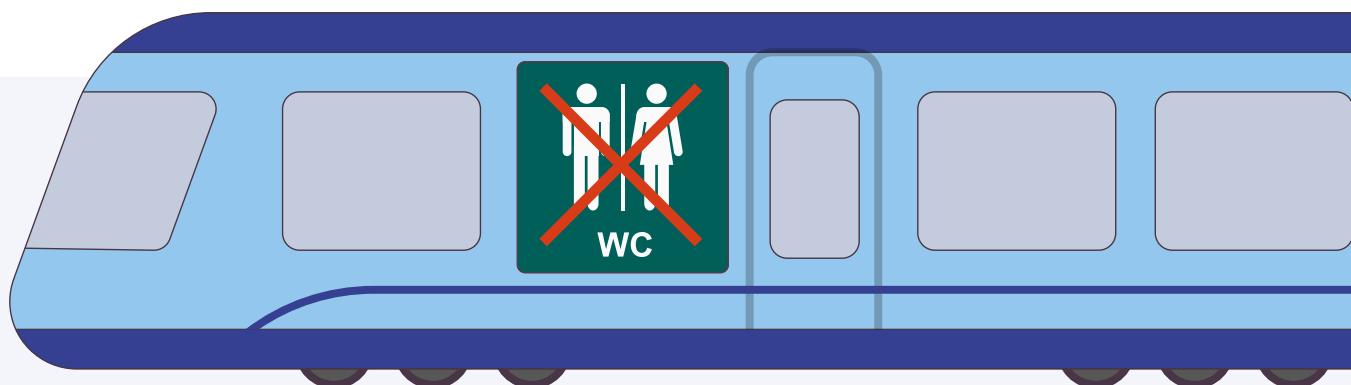
De plek van de toegankelijke ingang is niet overal hetzelfde.

Het zou goed zijn om de plek ook op het perron en de halte aan te geven.

Dan kunnen mensen daar gaan staan en kunnen zij op tijd de bus of trein in.

Er zijn te weinig toegankelijke toiletten.

Treinen van de Nederlandse Spoorwegen hebben minimaal één rolstoeltoegankelijk toilet.

In Overijssel, Gelderland en Zuid-Holland rijden nog treinen rond zonder toilet.

Bussen zijn te weinig toegankelijk.

De automatische rolstoelplank werkt niet altijd.

Dus kunnen mensen in een rolstoel niet in de bus komen.

Mensen in een rolstoel kunnen vaak ook niet in buurtbussen.

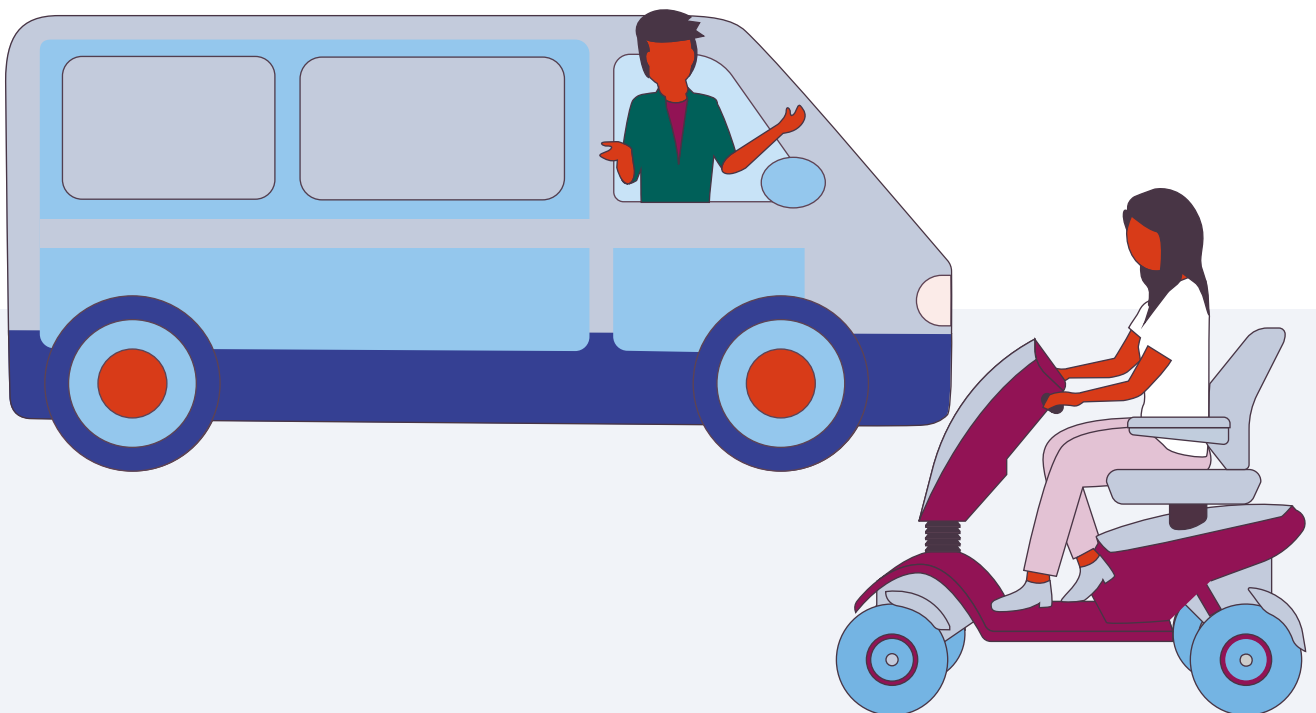
Dit komt doordat de chauffeurs niet weten hoe zij mensen met een beperking kunnen ondersteunen.

Scootmobielen passen niet in alle buurtbussen.

Buurtbussen rijden op plekken waar geen gewone bussen rijden.

Mensen met een beperking kunnen dus niet zomaar ander vervoer uitkiezen.

Zo worden zij buitengesloten van de samenleving.

Dit vindt het College

Het College ziet dat nieuwe voertuigen toegankelijk worden gemaakt.

En dat bestaande stations en haltes toegankelijker worden.

Maar er zijn nog geen afspraken voor mensen met scootmobielen.

Scootmobielen passen vaak niet in een buurtbus.

Het College wil dat hier afspraken over worden gemaakt.

En dat de overheid onderzoekt hoe buurtbussen toegankelijk kunnen worden voor scootmobielen.

Samen met mensen die een scootmobiel gebruiken.

Het College vindt dat er gewone bussen moeten blijven rijden.

Zodat mensen met een scootmobiel toch kunnen reizen.

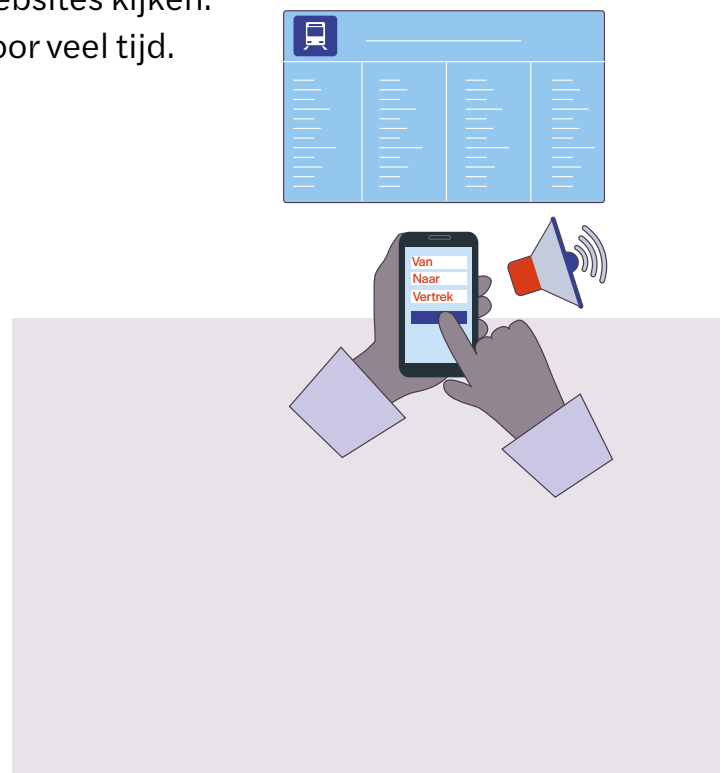
Communicatieve toegankelijkheid

Mensen moeten zelf hun reis kunnen regelen.
Informatie over stations, haltes en reistijden moet daarom begrijpelijk zijn.
De informatie moet juist zijn en makkelijk te vinden.

De NS-reisplanner is een app waarmee mensen hun reis kunnen plannen.
Mensen kunnen zien of zij zelfstandig de trein in kunnen gaan.
Of dat zij reisassistentie nodig hebben.

Volgens mensen met een beperking kloppen de gegevens in de niet altijd.
Dan werken liften toch niet en zijn perrons toch niet net zo hoog als de trein-instap.
Hierdoor moeten mensen hun reis onderweg stoppen.
Of een omweg maken.

Niet alle reizen zijn te plannen met de NS app.
Mensen moeten op verschillende websites kijken.
Het plannen van een reis kost hierdoor veel tijd.

Ook tijdens het reizen moet informatie voor iedereen toegankelijk zijn.

Slechtziende en blinde mensen weten niet altijd of zij in de juiste bus of trein stappen.

En het omroepsysteem in bussen en trams werkt niet altijd.

Daardoor weten mensen niet wanneer zij moeten uitstappen.

Slechthorende en dove mensen horen informatie die wordt omgeroepen niet altijd.

Daardoor missen zij belangrijke informatie.

Die informatie is niet altijd in tekst beschikbaar.

En ook niet in gebarentaal.

Dit vindt het College

In 2021 is de Europese Toegankelijkheidsrichtlijn gemaakt. Hierin staat wat Nederland moet doen om reisinformatie en klantenservice te verbeteren.

Het College ziet al verbeteringen.

In de reisplanner van de NS kunnen mensen kiezen om een toegankelijke reis te plannen.

En er is een app van het Nederlands Gebarent centrum met treingebaren.

Toch is het nog moeilijk om een reis goed te plannen.

Het College vindt het nodig dat er één plek is waar reizigers met een beperking hun reis kunnen plannen.

Ook als er verschillende soorten vervoer en hulpmiddelen nodig zijn.

Sociale toegankelijkheid

Mensen met een beperking hebben op verschillende manieren te maken met medewerkers in het OV.

Bijvoorbeeld als zij instappen en uitstappen.

Of als zij een vraag willen stellen.

Buschauffeurs helpen niet altijd.

Soms nemen zij mensen met een beperking niet mee.

In de trein krijgen mensen met een beperking vaak vervelende opmerkingen te horen.

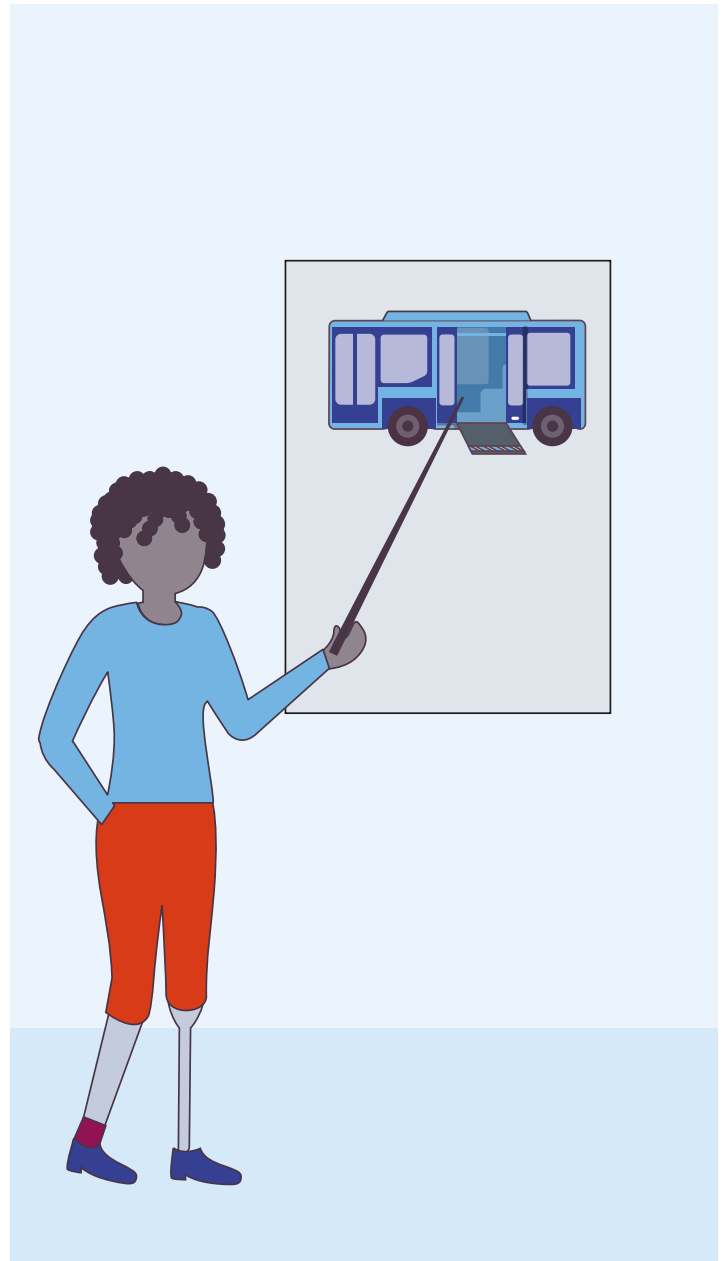
En er staan vaak kinderwagens en koffers op plaatsen voor rolstoelen.

Mensen met een beperking die niet goed te zien is, worden niet begrepen.

Anderen snappen niet dat zij meer tijd nodig hebben in het OV.

En dat zij zich niet makkelijk kunnen uiten.

Mensen met een onzichtbare beperking durven hierdoor soms niet te zeggen dat zij een zitplaats nodig hebben.

Dit vindt het College

Mensen die werken in het OV weten te weinig over het reizen met een beperking.

Daarom is het goed om hen te trainen.

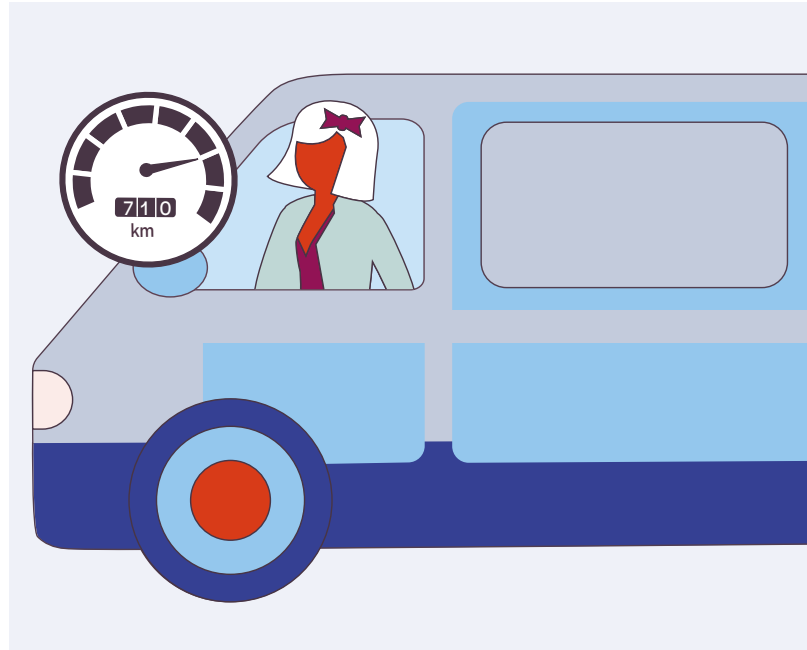
Zodat zij leren om mensen met een beperking beter te begrijpen.

En hoe zij hen kunnen helpen.

Deze training moet vaker gegeven worden aan medewerkers in het OV.

Financiële toegankelijkheid

Mensen met een beperking kunnen niet altijd met het OV reizen.
Zij moeten daarom duurdere reizen maken.
Zoals reizen met een auto of taxi.
Of met het doelgroepenvervoer.

Dit vindt het College

Redelijke aanpassingen zoals reisassistentie en de OV-begeleiderskaart zijn gratis.

Dit is zoals het VN-verdrag handicap het bedoelt.

Toch moeten mensen met een beperking meer kosten maken dan anderen.

Vooral als zij gebruik moeten maken van het doelgroepenvervoer. Er worden maar 700 kilometers per jaar vergoed.

Dit is te weinig voor mensen van wie de familie verder weg woont.

Mensen die hun leven lang beperkt zijn, betalen daarom meer voor hun reizen dan anderen.

Mensen met een beperking kunnen er niks aan doen dat zij niet met het OV kunnen reizen.

Het College vindt daarom dat reizen met het doelgroepenvervoer goedkoper moet worden.

In elk geval totdat mensen met een beperking wel met toegankelijk OV kunnen reizen.

Gevolgen van ontoegankelijkheid

Mensen met een beperking voelen zich minder waard

Mensen met een beperking kunnen niet zoals anderen gebruik maken van het OV.

Zij zijn soms onzeker over hun reis.

Dit leidt tot stress.

Hun reis kost vaak meer tijd.

En het plannen van de reis kost meer tijd.

Mensen met beperking kunnen niet altijd zelf in treincoupés komen.

Zij zitten daarom tussen de treincoupés naast de toiletten.

Zij voelen zich daarom minder waard dan anderen.

Mensen met een beperking kunnen niet reizen wanneer zij zelf willen

Mensen met een beperking kunnen niet kiezen hoe zij willen reizen.

Soms kunnen zij niet bij een trein of bus komen.

Als de lift niet werkt, of als het perron niet goed aansluit.

Mensen moeten dan omreizen of lang wachten.

Of zij kunnen de reis niet maken.

Mensen kunnen daarom niet met het OV reizen op momenten dat zij zelf willen.

Mensen met een beperking kunnen niet zomaar naar elke school

Mensen met een beperking vertellen dat zij langer over hun studie moeten doen dan zij willen.

Omdat het reizen met het OV hun veel meer tijd kost dan anderen.

Zij kunnen ook niet altijd naar de school die zij willen.

Omdat die school niet bereikbaar is met het OV.

Mensen met een beperking kunnen niet werken zoals zij willen

Sommige mensen moeten met het OV reizen voor hun werk.

Bijvoorbeeld naar congressen, bijeenkomsten of cursussen.

Door de problemen met het OV kunnen ze daar niet of niet op tijd bij zijn.

Mensen met een beperking zeggen betaalde banen soms af.
Of zij solliciteren niet naar een betaalde baan.
Omdat zij weten dat zij er niet naartoe kunnen reizen.
Ook vrijwilligerswerk is niet altijd goed bereikbaar.

Mensen met een beperking kunnen niet altijd stemmen

In Nederland zijn niet alle stembureaus toegankelijk voor mensen met een beperking.

Daarom reizen zij naar een plek waar zij wel hun stem kunnen uitbrengen.
Soms kunnen zij daar niet met het OV komen.

Mensen met een beperking kunnen niet zomaar uit of op vakantie

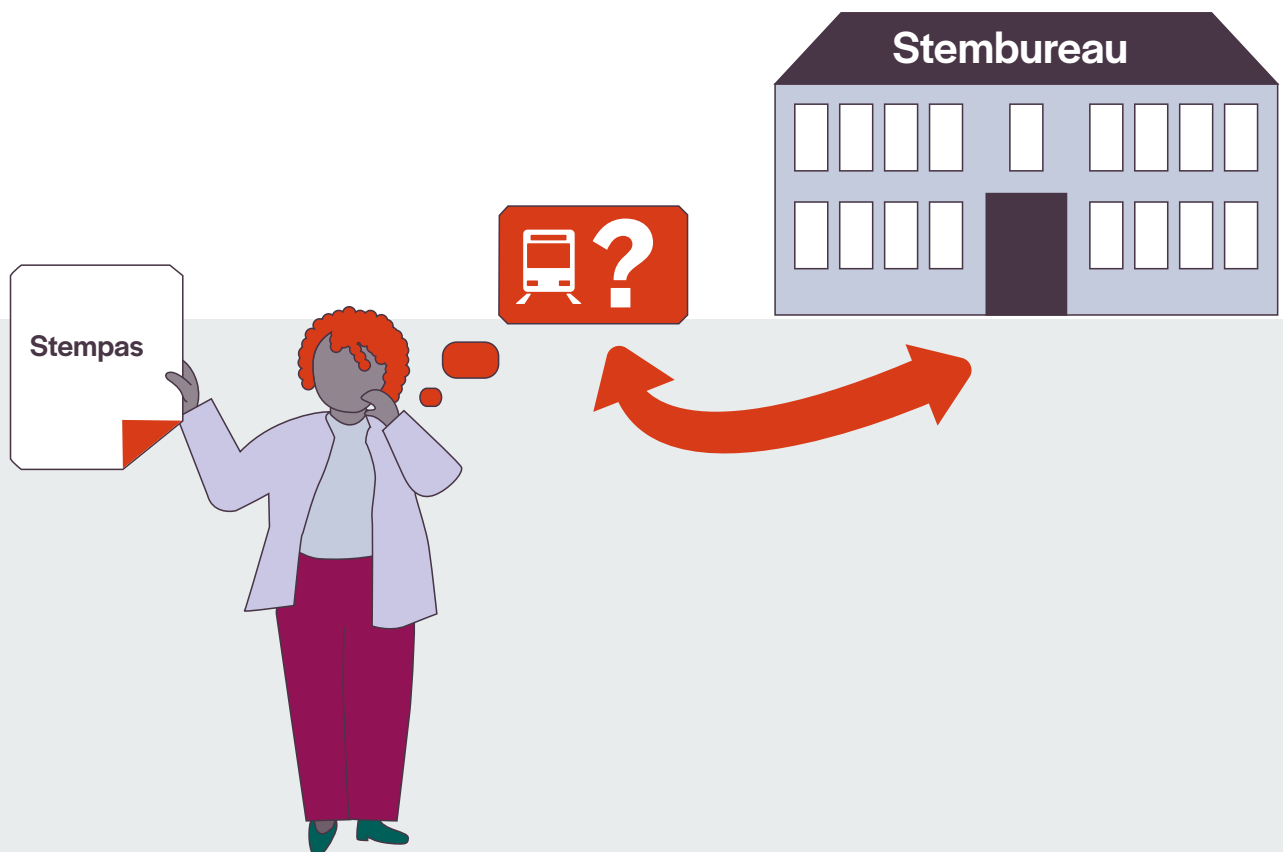
Vakantieparken, natuurgebieden, festivals en feesten zijn niet altijd bereikbaar met het OV.

Soms wel, maar het reizen is een hoop gedoe.

Dat zorgt dan vaak voor stress.

Niet alleen voor mensen met een beperking, maar ook voor hun medereizigers.

Soms besluiten mensen daarom niet meer met elkaar een dagje uit te gaan.

Het is altijd nodig om een reis vooruit te plannen.
Daarom kunnen mensen met een beperking niet zelf bepalen
wanneer zij reizen.
Zij kunnen niet eerder weg van een feest bijvoorbeeld.
Of nog wat langer blijven als zij dat zouden willen.

Mensen met een beperking kunnen niet altijd naar de sportclub
van hun keuze.
En sommige winkels zijn moeilijk of helemaal niet te bereiken.
Soms moeten zij daarom boodschappen doen bij winkels waar
spullen duurder zijn.

Mensen met een beperking kunnen niet altijd op bezoek bij familie en vrienden

Soms is reizen met het OV onmogelijk.
Bijvoorbeeld als een lift het niet doet of als een bus niet rijdt.
Het OV beperkt zo de sociale mogelijkheden van mensen.
Zij kunnen niet naar een verjaardag van een familielid.
Of naar afspraken met vrienden.
Zij zijn daardoor eenzamer en afhankelijker dan mensen zonder
een beperking.

Dit vindt het College

Mensen met een beperking kunnen reizen met verschillende vormen van OV.

Zoals met trein, tram, bus en buurtbus.

Zij kunnen reizen met doelgroepenvervoer.

Of zij reizen met een combinatie van OV en doelgroepenvervoer.

Verschillende partijen besturen al deze vormen van vervoer:

- Twee verschillende ministeries besturen het OV en het doelgroepenvervoer.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het Wmo-vervoer.
- Provincies hebben veel te zeggen over waar het OV rijdt.

Dit maakt het moeilijk om aan het VN-verdrag handicap te voldoen.

De overheid moet zorgen dat al deze verschillende partijen met elkaar samenwerken.

Om reizen in het dagelijks leven voor iedereen vanzelfsprekend te laten zijn.

Caribisch Nederland

De eilanden Bonaire, Sint -Eustatius en Saba vormen Caribisch Nederland.

Het VN-verdrag handicap is nog niet ondertekend voor deze eilanden.

Het College vindt dit wel nodig.

Er is niet veel OV op Bonaire, St. Eustatius en Saba.

En het is niet duidelijk wat er gebeurt voor mensen met een beperking die willen reizen.

Het College vindt dat de regering moet uitzoeken hoe de situatie nu is op de eilanden.

Zodat ook daar het bestaande OV toegankelijker kan worden.

Hertaling door Buro Opaal

Voor vragen of opmerkingen:

neem contact op met het College voor de Rechten van de Mens via info@mensenrechten.nl of tel. 030 - 888 38 88

www.mensenrechten.nl